

**POVEZANOST PERCIPIRANE KOMUNIKACIJE U OBITELJI SA
ZADOVOLJSTVOM OBITELJSKIH ODNOSA⁶⁶**

Zlatka Gregorović Belaic⁶⁷

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

Odsjek za pedagogiju

Sažetak: *Nekvalitetna komunikacija u obitelji, posebice u odnosu adolescenata (i mladih) i roditelja, predstavlja rizični faktor za razvoj poremećaja u ponašanju mladih. Neki od elemenata rizika u komunikaciji, mogu se promatrati kroz površno komuniciranje, neprestano slanje „ti“ poruka, slanje nejasnih poruka ili poruka upućenih trećoj osobi (koja nije prisutna), međusobno okrivljavanje i omalovažavanje, prekidanje razgovora, vikanje, skretanje s važnih tema, izbjegavanje razgovora o osjećajima i, najvažniji element rizika, nedostatak slušanja i sl. (Bašić i Ferić, 2000). Nerijetko se komunikacija povezuje sa zadovoljstvom obitelji te se ističe kao ključ za potpuni razvoj članova obitelji (Ljubetić i sur., 2020). Cilj rada je prikazati neke rezultate istraživanja kojim se nastojala ispitati percepcija obiteljske komunikacije i zadovoljstva obitelji te međusobna povezanost ta dva konstrukta. U istraživanju je sudjelovalo 528 ispitanika, a podaci su prikupljeni tijekom 2019./2020. i 2021./2022. akademske godine metodom online ankete na prigodnom uzorku. U istraživanju su korištene dvije podskale: Podskala obiteljske komunikacije i Podskala zadovoljstva obitelji iz FACES IV instrumenta (Olson, 2010). Dobiveni rezultati pokazuju da članovi obitelji međusobnu komunikaciju procjenjuju kvalitetnom te da su općenito zadovoljni životom u obitelji. Rezultati istraživanja su potvrdili značajnu razliku u procjeni kvalitete komunikacije majke i njihove djece (mladih), pri čemu su majke procijenile višom. Utvrđena je i značajna povezanost između komunikacije i zadovoljstva obitelji.*

Ključne riječi: *odnosi u obitelji, komunikacija u obitelji, zadovoljstvo životom u obitelji*

UVOD

Komunikacija se najčešće određuje kao proces u kojem ljudi međusobno prenose informacije, ideje, stavove i osjećaje te pritom snažno utječu jedni na druge. U najvećoj mjeri realizira se u okviru socijalnih interakcija čija kvaliteta nerijetko ovisi upravo o kvaliteti komunikacije (Sekušak-Galešev 2003, Brajša, 2000 i sur.). Pojedini autori navode tri univerzalne funkcije komunikacije: razvoj intelektualnih procesa, prilagodba okolini i utjecaj na okolinu. S jedne strane, kroz komunikaciju se razvija mišljenje, a samim time i kognitivni razvoj, s druge strane procesom komunikacije ljudi se adaptiraju na okolinu u kojoj žive nastojeći ispuniti svoje potrebe na društveno prihvatljiv način. Istovremeno, komuniciranjem s drugima pojedinci mijenjaju i modificiraju okolinu utječući na nju (Ferić i Žizak. 2003).

---

⁶⁶ Znanstveni rad je i rezultat znanstveno-istraživačkog rada na projektu „Osnaživanje obitelji za razvoj pozitivnih odnosa i obiteljskog zajedništva“ (voditeljica Jasminka Zloković, šifra: uniri-drustv – 18-6, 1132) koji je otpočeo u ožujku 2019. godine uz potporu i sufinanciranje projekta od Sveučilišta u Rijeci.

⁶⁷ zlatka.belaic@uniri.hr

Obrasci komuniciranja primarno se usvajaju unutar obitelji, odnosno u interakciji djeteta s članovima njegove obitelji. Djeca stvaraju sliku o sebi i svijetu oko njih na osnovi svojih svakodnevnih iskustava. Odnosi koje dijete gradi s ljudima potrebni su mu kako bi se pomoću njih suočilo sa strahom, frustracijom, stresom, samoćom i drugim barijerama osobnog rasta (Ferić, Žižak, 2003). Otvorena i iskrena komunikacija među članovima obitelji stvara atmosferu koja im omogućava da izraze svoje različitosti, ali i međusobnu privrženost, ljubav i poštovanje. Znati kako komunicirati je jedna od najvažnijih vještina koje odrasli mogu razvijati kod svoje djece. Kroz iskustvo komunikacije i svakodnevne interakcije unutar obitelji, djeca i odrasli razvijaju odnos koji omogućava djetetu razumijevanje svijeta oko sebe, ali i usvajanje učinkovitih strategija za rješavanje problema (Mlinarević, 2022; Peterson i Green, 2009; Ferić, Žižak, 2003).

S obzirom na to da naša zbilja nije sačinjena samo od fizičkih objekata, već od značenja koja se, kroz komunikaciju, pridaju tim objektima, može se reći da je komunikacija način na koji ljudi konstruiraju svoju zbilju (Braithwaite, Suter i Floyd, 2017). Promišljajući analogno o komunikaciji u obitelji, može se reći da je ona više od prenošenja poruka među članovima obitelji. Obiteljska komunikacija se fokusira na načine kreiranja značenja upućenih poruka, obrasce stvaranja vlastitog identiteta te odnose u socijalnim interakcijama (Galvin, Braithwaite i Bylund, 2014). Iz perspektive obiteljske komunikacije, ona nije samo jedan od aspekata obiteljskog funkcioniranja, već predstavlja središnji proces obiteljskog postojanja, odnosno način na koji njeni članovi ostvaruju međusobne odnose, kako dogovaraju pravila, prihvatljive načine ponašanja i sl. (Braithwaite, 2017; Galvin, Braithwaite i Bylund, 2014). Formiranje obrasca obiteljske komunikacije odvija se kroz njen intenzitet i neodvojiv je od ponašanja roditelja, vrijednosti koje se njeguju unutar obitelji te pravila koja vrijede u obitelji. Prema nekim autorima, obrasci obiteljske komunikacije mogu se svrstati u četiri kategorije (Stewart, 2013, prema Hendra i Priadi, 2019): (I) konsenzualna obiteljska komunikacija, koju karakterizira visoka usmjerenost na razgovor i konformizam te je naglašena otvorenost i prihvaćanje novih ideja, ali i želja za očuvanjem hijerarhije u obitelji; (II) pluralistička obiteljska komunikacija odnosi se na obrazac komuniciranja kojeg karakterizira visoka usmjerenost na razgovor, ali niska usmjerenost na konformizam pojedinca, što povećava vjerojatnost da će svi biti uključeni u otvorenu i neograničenu raspravu o raznim temama; (III) zaštitnički obrazac obiteljske komunikacije karakterizira naglasak na autoritet roditelja i uvjerenje roditelja da oni moraju donositi sve odluke vezane za djecu; (IV) slobodna obiteljska komunikacija (*laissez-faire*) karakterizira orijentiranost na razgovor i niska razina konformizma uz relativno malo interakcije između članova obitelji. Za svaku obitelj je značajno da posjeduje određeni obrazac komunikacije koji se u pojedinim slučajevima formira svjesno, dok pojedine obitelji svoje komunikacijske obrasce kreiraju slučajno. Svjesno i namjerno formiranje obrasca odnosi se na one obitelji koje kroz komunikaciju nastoje utjecati na svoju djecu i to najčešće u odgojnom aspektu, kreirajući norme i vrijednosti koje roditelji nastoje prenijeti na svoju djecu (Hendra i Priadi, 2019).

Komunikacija je sastavni dio Cirkumpleksnog modela bračnog i obiteljskog sustava (eng. *Circumplex Model of Marital and Family Systems*) (Olson, 2000). Model objašnjava funkcioniranje obitelji kroz tri dimenzije od kojih su dvije središnje – kohezija (zajedništvo) i fleksibilnost te jedna pomoćna – komunikacija. Središnje dimenzije se u modelu promatraju na polovima – balansirane s jedne strane i nebalansirane, s druge strane. Komunikacija se naziva pomoćnom dimenzijom zbog toga što može doprinijeti promjeni nivoa kohezije i fleksibilnosti, odnosno može pomoći obiteljima da uspješnije funkcioniraju. One obitelji koje karakterizira kvalitetna komunikacija najčešće se opisuju kao balansirane (funkcionalne), dok one obitelji kod kojih je kvaliteta komunikacije narušena, najčešće nefunkcioniraju dobro i imaju nebalansiranu koheziju i fleksibilnost (Koerner i Fitzpatrick, 2006; Olson, 2000). Obitelj koja ima dobru komunikaciju bit će sposobnija mijenjati svoju koheziju i fleksibilnost u okolnostima koje to zahtijevaju (Olson i Gorall, 2006), odnosno oni obiteljski sustavi koje karakterizira loša komunikacija, imaju tendenciju slabije funkcionirati u pogledu kohezije i fleksibilnosti (Olson, 2000). Obiteljska komunikacija procjenjuje se kroz različite komponente poput sposobnosti slušanja i govorenja, sposobnosti izražavanja osjećaja, vještina jasnog izražavanja verbalnih i neverbalnih poruka, stalnost i dinamika u komunikaciji, poštovanje i prihvaćanje druge osobe i dr. (Hamilton i Carr, 2016; Olson, 2000).

Nerijetko se u znanstvenim i stručnim radovima, uz obiteljsku komunikaciju, veže i zadovoljstvo životom u obitelji. Zadovoljstvo obitelji definira se kao afektivno stanje koje proizlazi iz nečije procjene obiteljskih aspekata njegovog ili njezinog života općenito (Karatepe i Baddar 2006), odnosno kao stupanj u kojem se članovi obitelji međusobno osjećaju sretno i ispunjeno (Olson i Wilson, 1982, prema Akhlaq, Malik i Khan, 2013), a uključuje pozitivne stavove prema životu u obitelji (Rudolf i Zacher, 2021; Zabriskie i Ward, 2013). U postojećoj literaturi različiti aspekti zadovoljstva obitelji koji se smatraju važnima za njene članove, ali trenutno ne postoji standard parametara za procjenu ovog konstrukta. Jedna od perspektiva jest da se zadovoljstvo u obitelji odnosi na ispunjenje obiteljskih potreba ili zahtjeva koji, ako su ispunjeni, ublažavaju ili umanjuju probleme u kojima se nalaze članovi obitelji ili poboljšavaju njihov osjećaj dobrobiti. Druga perspektiva može se odnositi na važnost postojanja jasnih informacija jer im to omogućuje aktivno sudjelovanje u procesu donošenja odluka (Van den Broek i sur., 2015). Zadovoljstvo obitelji usko je povezano s obiteljskim funkcioniranjem. Naime, način na koji obitelj funkcionira utječe na dobrobit pojedinca na način da je količina podrške među članovima obitelji važna za sreću pojedinca (Botha i Booyesen, 2013). To se može pripisati tome koliko dobro članovi obitelji surađuju i podržavaju jedni druge, posebno kada pomažu jedni drugima da se nose s teškim ili traumatičnim životnim iskustvima (Vliem, 2009; Walker i Shepherd, 2008). Kada obitelj dobro funkcionira, uspostavlja se pozitivan osjećaj blagostanja, koji umanjuje vjerojatnosti za razvoj psiholoških problema i povećava obiteljske sposobnosti rješavanja problema kroz stvaranje osjećaja zajedništva (Caprara, Pastorelli, Regalia, Scabini i Bandura, 2005; Vliem, 2009). S druge strane, obitelji koje doživljavaju neke od rizičnih faktora, poput zlouporabu sredstava ovisnosti, obiteljsko nasilje, problematične roditeljske prakse i lošu komunikaciju, pokazuju disfunkcionalne obiteljske obrasce kao što su neprilagođeno roditeljstvo, zanemarivanje i zlostavljanje djeteta, ali i osjetljivost na patološke poremećaje (Kessler i sur., 2010).

Istraživanja o kvaliteti obiteljskog funkcioniranja, posebice kada je naglasak na međusobnoj komunikaciji članova obitelji, polaze od različitih aspekata i u obzir uključuju povezanost s nizom varijabli koje su se pokazale značajnima (npr. obiteljska struktura, socioekonomski status, odnosi u obitelji i sl.) (Mikolajczak, Raes, Avalosse i Roskam, 2018; Henneberger, Varga, Moudy i Tolan, 2016; Dai i Wang, 2015; Angley, Divney, Magriples i Kershaw, 2015). Neki autori ispituju povezanost komunikacije u obitelji s kvalitetom provedenog zajedničkog slobodnog vremena u obitelji. Rezultati istraživanja Brigham, Freeman i Zabriskie (2009) pokazuju da, iz perspektive mladih, komunikacija ima posredničku ulogu u izravnom utjecaju kvalitete provođenja slobodnog vremena unutar obitelji na obiteljsku koheziju i neizravan utjecaj na obiteljsku fleksibilnost. Odnosno, mladima je značajnije provoditi vrijeme s članovima obitelji, od načina na koji se to slobodno vrijeme koristi (npr. odlasci na putovanja) (Brigham, Freeman i Zabriskie, 2009). Kada je riječ o potencijalnom razvoju rizičnih ponašanja kod mladih, kao poveznica s (ne)kvalitetnom komunikacijom u obitelji, istraživanja su pokazala da su izloženost stresnim životnim događajima i loša obiteljska komunikacija povezani s povećanim rizikom od simptoma PTSP-a (Posttraumatski stresni poremećaj) i depresije (KavehFarsani, Kelishadi i Beshlideh, 2020; Acuna i Kataoka, 2017), razvoja psihičkih tegoba, pozitivnim odnosom prema kršenju društvenih normi, cyberbullyingom (Romero-Abrio i sur., 2019), razvojem komorbiditetne anksioznosti i dr. (O'Brien Cannon i sur., 2022).

Sumiranjem glavnih zaključaka istraživanja i teorijskih određenja glavnih konstrukata ovoga rada, može se uočiti kako kvalitetna obiteljska komunikacija podrazumijeva, ne samo uspješno prenošenje i pravilno dekodiranje poslanih poruka i dobivanje povratnih informacija, već i mogućnost iskazivanja vlastitih potreba, želja i osjećaja. Kvalitetna komunikacija povezana je s nizom čimbenika, a jedan od njih je i zadovoljstvo životom u obitelji. Obiteljski odnosi prožeti međusobnim poštivanjem, uvažavanjem, sigurnošću i željom za ostvarivanjem osobnog, ali i zajedničkog napretka, u pozadini gotovo uvijek imaju kvalitetnu komunikaciju.

METODOLOGIJA

Cilj ovoga rada jest ispitati percepciju kvalitete obiteljske komunikacije te njenu povezanost sa zadovoljstvom životom u obitelji.

Iz navedenog cilja proizlaze dva glavna zadatka: 1) Ispitati razlikuje li se procjena obiteljske komunikacije s obzirom na: a) spol, b) dob, c) obiteljsku strukturu, d) ulogu u obitelji; 2) Ispitati postoji li povezanost između kvalitete komunikacije u obitelji i zadovoljstva životom u obitelji.

Temeljem definiranih ciljeva i zadataka određene su osnovne hipoteze ovog istraživanja: (I) Postoji statistički značajna razlika u percepciji zadovoljstva obitelji s obzirom na spol, dob, obiteljsku strukturu i ulogu u obitelji; (II) Postoji statistički značajna povezanost između obiteljske komunikacije i zadovoljstva obitelji.

Uzorak

U istraživanju je sudjelovalo 528 sudionika, a podaci su prikupljeni na način da se je upitnik podijelio studentima Sveučilišta u Rijeci koji su dalje diseminirali upitnik svojim članovima obitelji s kojima trenutno žive, od kojih su roditelji, braća i sestre te baka i djed (Tablica 1.). Podaci su prikupljeni tijekom 2019./2020. i 2021./2022. akademske godine metodom ankete na prigodnom uzorku na online platformi. Ispitanici su bili upoznati s predmetom i ciljevima istraživanja te su bili s pravom na anonimnost i odustajanje od sudjelovanja u istraživanju.

Tablica 1. Prikaz strukture uzorka

		N	%
SPOL	Ženski	348	65,91
	Muški	180	34,09
DOB	≤24	305	57,80
	25-34	45	8,50
	35-44	22	4,20
	45-54	107	20,30
	55-64	27	5,10
	65-74	12	2,30
	75+	10	1,90
OBITELJSKA STRUKTURA	Dva biološka roditelja	482	91,3
	Dva roditelja (1 biološki i pomajka/očuh)	11	2,1
	Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	0,8
	Dva roditelja istog spola	2	0,4
	Jedan roditelj	29	5,5
ULOGA U OBITELJI	Majka	94	17,80
	Otac	57	10,8
	Prvo dijete	172	32,6
	Drugo dijete	123	23,3
	Treće dijete	38	7,2
	Četvrto i dalje dijete	10	1,9
	Baka ili djed	23	4,4
	Drugi srodnik	11	2,1

Instrument i skale

Za potrebe ovog istraživanja korištene su dvije podskale instrumenta FACES IV (Olson, 2010): *Zadovoljstvo obitelji* koja ispituje pozitivne aspekte odnosa u obitelji te *Komunikacija u obitelji*. Podskale su preuzete i prevedene načelom dvostrukog prijevoda s ciljem utvrđivanja vjerodostojnosti prijevoda, na način da je najprije prevedena s engleskog na hrvatski jezik, zatim s hrvatskog na engleski (Ljubetić, Reić Ercegovac i Mandarić Vukušić, 2020) te su korištene uz suglasnost navedenih autorica i autora originalnog instrumenta.

Podskala Zadovoljstvo obitelji sastoji se od 10 čestica te su ispitanici procjenjivali stupanj zadovoljstva na pridruženoj skali procjene od pet stupnjeva (1 – vrlo nezadovoljan/nezadovoljna; 5 – izuzetno zadovoljan/zadovoljna). Veći rezultat na skali označavao je veće zadovoljstvo obitelji. Podskala obiteljske komunikacije ispituje pozitivne aspekte komuniciranja među članovima obitelji i sastoji se od ukupno 10 čestica, a procjenjuje se na skali od 5 stupnjeva, pri čemu 1 znači „uopće se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“. Obrada podataka provedena je u statističkom paketu IBM SPSS Statistics 20. Korištene su metode univarijatne statistike (frekvencije i postoci, aritmetičke sredine, standardne devijacije), bivarijatne statistike (Mann-Whitneyev U test, Kruskal-Wallisov test, Pearsonova korelacija) za utvrđivanje razlika u stavovima s obzirom spol, dob, obiteljsku strukturu, broj članova u obitelji i ulogu u obitelji te za utvrđivanje povezanosti između percepcije komunikacije u obitelji i zadovoljstva obitelji. Svi testovi i analize provedeni su na razini statičke značajnosti od 5 posto.

REZULTATI

Rezultati analize deskriptivne statistike pokazuju opću pozitivnu procjenu sudionika istraživanja komunikacije u obitelji ($M=3,81$; $SD=0,856$). Promatrajući čestice na pojedinačnoj razini (Tablica 2), uočava se da su sudionici najpozitivnije procjenjuju način na koji razgovaraju međusobno, odnosno iskazuju najveće slaganje s česticama: „Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.“, „Članovi obitelji mogu jedni druge pitati što god žele.“ i „Kada članovi obitelji postavljaju pitanja jedni o drugima, dobivaju iskrene odgovore.“. Također, kada je riječ o negativnim aspektima komunikacije, najveći broj sudionika istraživanja slaže se s tvrdnjom „Kada su ljuti, članovi obitelji rijetko govore negativno jedni o drugima.“.

Tablica 2. Percepcija komunikacije u obitelji - deskriptivni rezultati

ČESTICA	F (%)			M	SD
	1+2 ⁶⁸	3 ⁶⁹	4+5 ⁷⁰		
Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.	97(18,4)	98(18,6)	333(63,1)	3,62	1,120
Članovi obitelji vrlo su dobri slušači.	91(17,2)	133(25,2)	304(57,6)	3,56	1,107
Članovi obitelji izražavaju naklonost jedni prema drugima.	59(11,2)	104(19,7)	365(69,1)	3,84	1,016
Članovi obitelji mogu jedni druge pitati što god žele.	58(11,0)	64(12,1)	406(76,9)	4,07	1,099
Članovi obitelji mogu međusobno mirno međusobno razgovarati o problemima.	82(15,5)	91(17,2)	355(67,2)	3,82	1,181
Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.	50(9,5)	64(12,1)	414(78,4)	4,08	1,011
Kada članovi obitelji postavljaju pitanja jedni o drugima, dobivaju iskrene odgovore.	47(8,9)	78(14,8)	403(76,3)	4,05	1,000
Članovi obitelji pokušavaju razumjeti osjećaje jedni drugih.	59(11,1)	78(14,8)	391(74)	3,99	1,063
Kada su ljuti, članovi obitelji rijetko govore negativno jedni o drugima.	166(31,4)	132(25)	230(43,6)	3,17	1,205
Članovi obitelji izražavaju svoje istinske osjećaje jedni prema drugima.	66(12,5)	92(17,4)	370(70,1)	3,91	1,059

Utvrđivanjem potencijalnih razlika u percepciji komunikacije unutar obitelji s obzirom na spol, provedbom t-testa za nezavisne uzorke utvrđeno je da ne postoji statistički značajna razlika među

⁶⁸ Uopće se ne slažem+ Uglavnom se ne slažem

⁶⁹ Nisam siguran-na

⁷⁰ Uglavnom se slažem + U potpunosti se slažem

grupama ($p=0,104$; $p>0,05$). Analizom varijance nezavisnih uzoraka kojom se utvrđuje razlika aritmetičkih sredina među grupama ispitala se razlika u procjeni komunikacije u obitelji s obzirom na nezavisne varijable: dob, obiteljsku strukturu i ulogu u obitelji. Što se tiče dobi sudionika istraživanja, postoji statistički značajna razlika na pojedinim česticama između 1. (≤ 24) i 4. (45-54) grupe i te između 2. (25-34) i 4. grupe. Provedbom Mann-Whitney testa za usporedbu među kojim grupama postoji razlika, uz Bonferroni kontrolu alfa pogreške (Tablica 3), utvrđena je statistički značajna razlika na čestici „Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.“ između članova obitelji koji pripadaju drugoj i četvrtoj grupi (veličina efekta koja iznosi $r=0,15$, što predstavlja mali efekt). S navedenom česticom najveće slaganje iskazali su oni članovi obitelji koji pripadaju grupi 45-54 godina starosti ($C_4 = 4$; $C_2 = 3$). Razlika među grupama 1 i 4 (veličina efekta iznosi $r=0,24$, što predstavlja mali efekt) te 2 i 4 (veličina efekta iznosi $r=0,16$) pokazala se na čestici „Članovi obitelji mogu jedni druge pitati što god žele.“. U oba odnosa, veće slaganje s navedenom česticom pokazali su pripadnici četvrte grupe ($C_1=4$, $C_2=4$, $C_4=5$). Slični rezultati dobiveni su na čestici „Članovi obitelji izražavaju svoje istinske osjećaje jedni prema drugima.“ ($C_1=4$, $C_2=4$, $C_4=5$). Pritom, veličina efekta razlike u percepciji komunikacije između 1. i 4. grupe iznosi $r=0,20$, a između 2. i 4. grupe iznosi $r=0,15$, što predstavlja mali efekt. Na čestici „Članovi obitelji mogu međusobno mirno međusobno razgovarati o problemima.“ pronađena je razlika između prve i četvrte grupe (veličina efekta je mala i iznosi $r=0,21$). Pritom, članovi četvrte grupe iskazuju veće slaganje od članova prve grupe ($C_1=4$, $C_4=5$). Slični rezultati dobiveni su i na česticama „Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.“ ($r=0,22$) i „Članovi obitelji pokušavaju razumjeti osjećaje jedni drugih.“ ($r=0,17$).

Isti statistički postupci provedeni su s ciljem utvrđivanja razlike u percepciji obiteljske komunikacije u odnosu na obiteljsku strukturu kojoj pripadaju sudionici istraživanja (Tablica 4). Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna razlika među grupama ($p=0,013$; $p<0,05$). Detaljnijom analizom na svakoj pojedinoj čestici, utvrđeno je da razlike postoje na pojedinim česticama⁷¹. Najučestalija razlika među grupama ovisno o pojedinoj čestici pokazala se u kombinaciji s grupom „Jedan roditelj“. Naime, navedena se grupa na česticama „Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.“ ($r_{1,5}=0,11$, $r_{2,5}=0,10$, $r_{3,5}=0,11$), „Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.“ ($r_{1,5}=0,09$, $r_{2,5}=0,10$, $r_{3,5}=0,11$) i „Kada članovi obitelji postavljaju pitanja jedni o drugima, dobivaju iskrene odgovore.“ ($r_{1,5}=0,12$, $r_{2,5}=0,11$, $r_{3,5}=0,10$) razlikuje od grupa „Dva biološka roditelja“, „Dva roditelja (1 biološki i pomajka/očuh)“ i „Roditelji – posvojitelji/udomitelji“. Dodatno, postoji statistički značajna razlika i na česticama „Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.“, (između grupa „Dva biološka roditelja“ i „Roditelji – posvojitelji/udomitelji“ $r=0,09$) i „Članovi obitelji vrlo su dobri slušači.“ (između grupa „Dva biološka roditelja“ i „Roditelji – posvojitelji/udomitelji“ $r=0,10$). Nije pronađena statistički značajna razlika u odnosu grupe „Dva roditelja istog spola“ i ostalih grupa.

Pronađene statistički značajne razlike na čestici „Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.“ pokazuju da sudionici istraživanja koji dolaze iz obitelji s dva biološka roditelja iskazuju najveće slaganje s navedenom tvrdnjom, u odnosu na one sudionike koji dolaze iz posvojiteljskih/udomiteljskih obitelji te one sudionike koji dolaze iz jednoroditeljskih obitelji ($C_1=4$, $C_3=5$, $C_5=3$). Kada je riječ o čestici „Članovi obitelji vrlo su dobri slušači“, najveće slaganje pokazali su članovi grupe koji dolaze iz posvojiteljskih/udomiteljskih obitelji ($C_3=5$), dok se s ovom tvrdnjom najmanje slažu članovi jednoroditeljske obitelji ($C_5=4$). Slični rezultati odnose se i na česticu „Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima“ ($C_3=5$, $C_5=4$).

---

⁷¹ „Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.“, „Članovi obitelji vrlo su dobri slušači.“, „Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.“, „Kada članovi obitelji postavljaju pitanja jedni o drugima, dobivaju iskrene odgovore.“ i „Članovi obitelji izražavaju svoje istinske osjećaje jedni prema drugima.“

Tablica 3. Statistički značajne razlike u procjeni obiteljske komunikacije s obzirom na dob sudionika istraživanja

ČESTICE	VARIJABLE	N	Prosječni rang	P
Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.	Dob			
	25-34	45	58,00	0,000
	45-54	107	84,28	
Članovi obitelji mogu jedni druge pitati što god žele.	Dob			
	≤24	305	188,22	0,000
	45-54	107	258,61	
	Dob			
	25-34	45	58,72	0,000
	45-54	107	83,98	
Članovi obitelji mogu međusobno mirno međusobno razgovarati o problemima.	Dob			
	≤24	305	190,63	0,000
	45-54	107	251,73	
Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima.	Dob			
	≤24	305	193,68	0,000
	45-54	107	243,06	
Članovi obitelji pokušavaju razumjeti osjećaje jedni drugih.	Dob			
	≤24	305	193,57	0,000
	45-54	107	243,36	
Članovi obitelji izražavaju svoje istinske osjećaje jedni prema drugima.	Dob			
	≤24	305	190,86	0,000
	45-54	107	251,07	
	Dob			
	25-34	45	58,39	0,000
	45-54	107	84,12	

S ciljem utvrđivanja razlike među grupama u percepciji komunikacije unutar obitelji s obzirom na ulogu u obitelji, proveden je Kruskal-Wallis test koji je pokazao da postoji statistički značajna razlika ($\chi(5,528)=28,550$; $p=0,000$). Zbog pojednostavljene interpretacije rezultata te zbog toga što je u pojedinim kategorijama pojavio mali broj ispitanika, pojedine grupe su se spojile („treće dijete“ i „četvrto i dalje dijete“; „baka ili djed“ i „drugi srodnik“). Statistički značajna razlika postoji na svim česticama, osim „Članovi obitelji vrlo su dobri slušači“. Provedbom Mann-Whitney testa za usporedbu među kojim grupama postoji razlika, uz Bonferroni kontrolu alfa pogreške, utvrđena je statistički značajna razlika na svim čestici i to među grupama „Majka“ i „Prvo dijete“ ($p=0,001$; $r=0,15$); „Majka“ i „Drugo dijete“ ($p=0,000$; $r=0,16$) te „Majka“ i „Treće i dalje dijete“ ($p=0,000$; $r=0,21$). Razlike među grupama utvrđene su i u odnosu kategorije „Otac“ i „Treće i dalje dijete“ ($p=0,001$; $r=0,15$) te „Otac“ i „Drugo dijete“ ($p=0,018$; $r=0,10$). Pritom, majke procjenjuju komunikaciju kvalitetnijom od ostalih kategorija ($C1=4,2$, $C2=4,1$, $C3=3,9$, $C4=3,8$, $C5=3,5$). Među ostalim grupama nije utvrđena statistički značajna razlika.

Tablica 4. Statistički značajne razlike u procjeni obiteljske komunikacije s obzirom na obiteljsku strukturu

ČESTICE	VARIJABLE	N	Prosječni rang	P
Članovi obitelji zadovoljni su međusobnom komunikacijom.	Struktura			
	Jedan roditelj	29	190,48	0,01
	Dva biološka roditelja	482	259,94	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	17,90	0,01
	Dva roditelja (1 biološki i pomajka/očuh)	11	27,36	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	15,48	0,01
	Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	28,0	
	Struktura			
Dva biološka roditelja	482	242,25	0,02	
Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	393,75		
Članovi obitelji vrlo su dobri slušači	Struktura			
	Dva biološka roditelja	482	242,18	0,01
	Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	402,13	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	15,67	0,02
	Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	26,83	
Članovi obitelji međusobno razgovaraju o svojim idejama i uvjerenjima	Struktura			
	Jedan roditelj	29	203,84	0,03
	Dva biološka roditelja	482	259,14	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	18,16	0,02
	Dva roditelja (1 biološki i pomajka/očuh)	11	26,68	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	15,55	0,01
	Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	27,50	
	Struktura			
Dva biološka roditelja	482	242,33	0,03	
Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	385,0		
Kada članovi obitelji postavljaju pitanja jedni o drugima, dobivaju iskrene odgovore	Struktura			
	Jedan roditelj	29	185,0	0,005
	Dva biološka roditelja	482	260,27	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	17,81	0,01
	Dva roditelja (1 biološki i pomajka/očuh)	11	27,59	
	Struktura			
	Jedan roditelj	29	15,69	0,03
Roditelji – posvojitelji/udomitelji	4	26,50		

Ispitujući postoji li povezanost između percipirane obiteljske komunikacije i zadovoljstva obitelji, utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost koja je pozitivna i vrlo visoka ($R=0,865$; $p=0,000$). Provedena je bivarijatna regresijska analiza kao bi se utvrdilo može li se predvidjeti zadovoljstvo u obitelji na temelju percipirane komunikacije među članovima obitelji. Rezultati ukazuju da postoji statistički značajna povezanost između procjenjene kvalitete komunikacije i stupnja zadovoljstva obitelji ($R=0,865$; $F(1,524)=1561,731$; $p=0,000$). Komunikacija u obitelji objašnjava 75% varijance zadovoljstva obitelji.

RASPRAVA

Rezultati deskriptivne statistike ukazuju na to da postoji visoka procjena kvalitete komunikacije u obitelji, odnosno da sudionici istraživanja komunikaciju u obitelji procjenjuju kvalitetnom. Prikazani rezultati upućuju na to da ne postoji statistička značajna razlika u percepciji komunikacije s obzirom na spol sudionika istraživanja što sugerira odbacivanje prve hipoteze. Nepostojanje razlike s obzirom na varijablu spol pokazala su i slična ranija istraživanja (Ljubetić i Reić Ercegovac, 2010; Zabriskie i McCormick, 2003). Neki autori pretpostavljaju da razlike nisu pronađene zbog samog (općenitog) sadržaja tvrdnji (Zloković, Gregorović Belaić i Čekolj, 2020). Kada bi se procjenjivali konkretniji elementi komunikacijskog aspekta u obitelji (npr. komunikacija o važnim (egzistencijalnim) obiteljskim pitanjima; kvaliteta komunikacija u trenucima suočavanja sa životnim izazovima i sl.) postoji mogućnost da bi rezultati bili nešto drugačiji.

Druga hipoteza, koja tvrdi da postoji statistička značajna razlika u procjeni komunikacije s obzirom na dob sudionika, je potvrđena. Naime, najviše procjene komunikacije pokazali su oni sudionici koji pripadaju grupi 45-54 godine. Pretpostavka je da u navedenu skupinu pripadaju roditelji studenata. Ovaj rezultat u skladu je s prethodnim istraživanjima koji također navode da postoji razlika u procjeni kvalitete komunikacije od strane mladih i roditelja i to na način da roditelji komunikaciju u obitelji procjenjuju kvalitetnijom, nego njihova djeca (Ljubetić, Reić Ercegovac i Mandarić Vukušić, 2020; Baxter i Pederson, 2013). Ovo se dodatno može objasniti činjenicom da su većina sudionika istraživanja koja pripadaju skupini „mladih“ studenti od kojih veliki broj živi u udaljenim mjestima i nisu svakodnevno sa svojim obiteljima. Postoji vjerojatnost da su mladi, i zbog svoje razvojne faze, skloniji procjenjivati komunikaciju u obitelji manje kvalitetnom od svojih roditelja.

Treća hipoteza – postoji statistički značajna razlika u percepciji komunikacije s obzirom na obiteljsku strukturu je potvrđena. Od najistaknutijih rezultata potrebno je izdvojiti razlike između jednoroditeljskih obitelji i ostalih obiteljskih struktura. Prema dobivenim rezultatima, kvalitetu obiteljske komunikacije najlošijom procjenjuju oni sudionici koji dolaze iz jednoroditeljskih obitelji. Ovi rezultati u skladu su s rezultatima prethodnih istraživanja koja također ističu da postoje statistički značajne razlike mjerenih varijabli u odnosu na obiteljsku strukturu. Primjerice, istraživanje Antaramin, Huebner i Valois (2008), pokazuje da su mladi koji dolaze iz dvoroditeljskih obitelji zadovoljniji odnosima u svojoj obitelji od onih mladih koji dolaze iz jednoroditeljskih obitelji, a pojedina istraživanja dolaze do zaključka da je životno zadovoljstvo mladih, općenito, također povezano s njihovom obiteljskom strukturom (Levin, Dallago i Currie, 2012) te komunikacijom u obitelji (Oberle, Schonert-Reichl i Zumbo, 2011). Također, rezultati istraživanja koje je provedeno s ciljem usporedbe čimbenika koji utječu na samopouzdanje djeteta s obzirom na različite obiteljske strukture pokazuju da postoji značajna razlika između djece koja dolaze iz dvoroditeljskih obitelji i one djece koja dolaze iz jednoroditeljskih obitelji. Za obitelji s dva roditelja, ključni su nadzor (unutarnja kontrola) i školski uspjeh, dok su za jednoroditeljske obitelji najznačajniji socijalna podrška i otpornost obitelji. Komunikacija roditelj-dijete značajno previda razinu samopouzdanja kod djeteta u obje obiteljske strukture (Sok i Shin, 2010). Razliku u percepciji kvalitete komunikacije u obitelji s obzirom na njenu strukturu djelomično se može povezati i objasniti kroz rezultate istraživanja Hornberger, Zabriskie i Freeman (2010) koji pokazuju da je roditeljska uključenost u slobodno vrijeme među jednoroditeljskim obiteljima bila manja nego kod dvoroditeljskih obitelji. Manjak zajednički provedenog slobodnog vremena (npr. zbog zaposlenosti roditelja), potencijalno može dovesti do lošijih stavova o kvaliteti obiteljske komunikacije. Sljedeća hipoteza, koja ističe da postoji statistički značajna razlika u percepciji komunikacije s obzirom na ulogu u obitelji, je potvrđena. Najveće razlike uočene su u odnosu majke i djece, a potom u odnosu oca i djece i to na način da su majke najzadovoljnije komunikacijom. Ovaj rezultat u skladu je s prethodnim istraživanjima (Blažeka, Janković i Ljubotina, 2004), a djelomično se može objasniti kroz još uvijek tradicionalno poimanje na ulogu majke i oca u odnosu s djecom (i mladima). Potencijalno, razlike se mogu objasniti i kroz teoriju moći – roditelji svojim položajem u obitelji mogu nametnuti obrazac komunikacije koji neće biti u skladu s željenim načinom komuniciranja mladih (Ferić i Žižak, 2003). Osim toga, dobiveni se rezultati mogu povezati s istraživanjem Jerman i Constantine (2010) čiji su rezultati pokazali da su majke češće razgovarale o većem broju tema sa svojim adolescentima, od očeva. Otvorenost i

spremnost za razgovor o različitim temama može doprinijeti percepciji veće kvalitete obiteljske komunikacije, što potvrđuje istraživanje Xiao, Li i Stanton (2011).

Hipoteza koja govori da postoji statistički značajna povezanost između percipirane komunikacije i zadovoljstva obitelji je potvrđena. Ovaj rezultat potvrđuju i prethodna istraživanja (Ljubetić, Reić Ercegovac i Mandarić Vukušić, 2020; Bandura i sur., 2011; Punyanunt-Carter, 2008; Caprara i sur., 2005), a djelomično se može objasniti i kroz ranije opisane teorijske spoznaje o kvaliteti obiteljskih odnosa. Naime, kvalitetna komunikacija je jedan od aspekata dobrog funkcioniranja obitelji. Može se pretpostaviti da će one obitelji čiji članovi procjenjuju međusobnu komunikaciju pozitivnom, skladnije funkcionirati i posljedično biti zadovoljniji.

ZAKLJUČAK

Temeljem teorijskih znanstvenih spoznaja i rezultata mnogobrojnih istraživanja, može se zaključiti da je komunikacija u obitelji jedan od važnih čimbenik povezanih s razvojem poželjnih i manje poželjnih ishoda za njene članove. To se, prije svega, odnosi na uspostavljanje kvalitetnih odnosa kroz obiteljsku koheziju i fleksibilnost, ali i prevenciju neželjenih ponašanja kod djece i mladih. Kvaliteta odnosa u obitelji ostaje važna dugo vremena nakon što djeca odrastu jer nastavlja utjecati na međuljudske odnose s drugima u kasnijoj životnoj dobi (Dorrance Hall i McNallie, 2016). S obzirom na to da su svi aspekti obiteljskih odnosa prožeti komunikacijom, neupitna je njena veza sa zadovoljstvom života u obitelji. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati percepciju kvalitete obiteljske komunikacije s obzirom na određene varijable (spol, dob, obiteljsku strukturu i ulogu u obitelji) te njenu povezanost sa zadovoljstvom života u obitelji. Najznačajniji rezultati upućuju na to da članovi obitelji komunikaciju, općenito, procjenjuju kvalitetnom. Razlike su uočene u pojedinima grupama ispitanika ovisno o različitim aspektima. Primjerice, postoje razlike u percepciji kvalitete komunikacije s obzirom na dob sudionika istraživanja i to na način da najviše rezultate pokazuju oni koji su u dobi između 45 i 54 godine. Također, komunikaciju znatno kvalitetnijom percipiraju majke, u odnosu na ostale članove obitelji, a nedostatak kvalitete komunikacije iskazuju ponajviše članovi jednoroditeljskih obitelji. Osim toga, rezultati pokazuju da postoji statistički značajna povezanost između percipirane komunikacije u obitelji i zadovoljstva obitelji, odnosno da se temeljem komunikacije može predvidjeti zadovoljstvo obitelji. Doprinos ovog istraživanja može se očitovati u uključivanju velikog uzorka različitih članova (šire) obitelji, uključujući bake i djedove i druge srodnike. Također, ovim istraživanjem nastojalo se doprinijeti boljem razumijevanju percepcije komunikacije u obitelji i njene povezanosti sa zadovoljstvom obitelji, što se i u ranijim istraživanjima pokazalo značajno. Ograničenja istraživanja odnose se na provedbu jednostavnijih statističkih postupaka koji dovode do ograničenih rezultata. Korištenjem multivarijatnih statističkih testova, omogućilo bi se kompleksnije povezivanje različitih varijabli čiji bi rezultati snažnije doprinijeli razumijevanju glavnih konstrukata ovog istraživanja. Osim toga, s obzirom na nesrazmjer u veličini pojedinih grupa (npr. dvoroditeljske obitelji vs. jednoroditeljskih), rezultati trebaju biti uzeti s oprezom te se preporuča u budućim istraživanjima dati veći naglasak na podzastupljene skupine (npr. ostali članovi širih obitelji).

LITERATURA

1. Acuña, M. A. i Kataoka, S. (2017). Family communication styles and resilience among adolescents. *Social Work*, 62(3), 261-269.
2. Akhlaq, A., Malik, N. I. i Khan, N. A. (2013). Family communication and family system as the predictors of family satisfaction in adolescents. *Science Journal of Psychology*, 1-6
3. Angley, M., Divney, A., Magriples, U. i Kershaw, T. (2015). Social support, family functioning and parenting competence in adolescent parents. *Maternal and child health journal*, 19(1), 67-73.
4. Bandura, A., Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Regalia, C. i Scabini, E. (2011). Impact of family efficacy beliefs on quality of family functioning and satisfaction with family life. *Applied Psychology*, 60(3), 421-448.

5. Baxter, L. A., Norwood, K. M., Asbury, B. i Scharp, K. M. (2014). Narrating adoption: Resisting adoption as “second best” in online stories of domestic adoption told by adoptive parents. *Journal of Family Communication*, 14(3), 253-269.
6. Baxter, L.A. i Pederson, J.R. (2013). Perceived and Ideal Family Communication Patterns and Family Satisfaction for Parents and their College-Aged Children. *Journal of Family Communication*, 13, 132–149.
7. Blažeka, S., Janković, J. i Ljubotina, D. (2004). Kvaliteta obiteljskih odnosa u seoskim i gradskim obiteljima. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 42(1/2 (163/164)), 45-68.
8. Botha, F. i Booysen, F. (2013). Family functioning and life satisfaction and happiness in South African households. *Social Indicators Research*, 119(1), 163-182.
9. Braithwaite, D. O., Suter, E. A. i Floyd, K. (2017). *Engaging theories in family communication: Multiple perspectives*. Routledge.
10. Brigham, K.S., Freeman, P.A. i Zabriskie, R.B. (2009). An Examination of Family Communication Within the Core and Balance Model of Family Leisure Functioning. *Family Relations* 58, 79–90
11. Caprara, G.V., Pastorelli, C., Regalia, C. Scabini, E. i Bandura, A. (2005). Impact of Adolescents’ filial self-efficacy and quality of family functioning and satisfaction. *Journal of Research on Adolescence*, 15(1), 71-97.
12. Dai, L. i Wang, L. (2015). Review of family functioning. *Open Journal of Social Sciences*, 3(12), 134.
13. Dorrance Hall, E. i McNallie, J. (2016). The mediating role of sibling maintenance behavior expectations and perceptions in the relationship between family communication patterns and relationship satisfaction. *Journal of Family Communication*, 16(4), 386-402.
14. Ferić, M. i Žižak, A. (2003). Komunikacija u obitelji – percepcija djece i mladih. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 40(1), 25-36
15. Galvin, K. M., Braithwaite, D. O. i Bylund, C. L. (2015). *Family communication: Cohesion and change*. Routledge.
16. Hamilton, E. i Carr, A. (2016). Systematic review of self-report family assessment measures. *Family Process*, 55(1), 16-30
17. Hendra, Y. i Priadi, R. (2019). Family Communication Model in Forming Pious Children. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 2 (1), 28-38
18. Henneberger, A. K., Varga, S. M., Moudy, A. i Tolan, P. H. (2016). Family functioning and high risk adolescents’ aggressive behavior: Examining effects by ethnicity. *Journal of youth and adolescence*, 45(1), 145-155.
19. Hornberger, L. B., Zabriskie, R. B. i Freeman, P. (2010). Contributions of family leisure to family functioning among single-parent families. *Leisure Sciences*, 32(2), 143-161.
20. Jerman, P. i Constantine, N. A. (2010). Demographic and psychological predictors of parent–adolescent communication about sex: A representative statewide analysis. *Journal of youth and adolescence*, 39(10), 1164-1174.
21. Karatepe, O. M. i Baddar, L. (2006). An empirical study of the selected consequences of frontline employees’ work–family conflict and family–work conflict. *Tourism Management*, 27(5), 1017–1028. doi:10.1016/j.tourman.2005.10.024.
22. KavehFarsani, Z., Kelishadi, R. i Beshlideh, K. (2020). Study of the effect of family communication and function, and satisfaction with body image, on psychological well-being of obese girls: the mediating role of self-esteem and depression. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 14(1), 1-10.
23. Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., ... i Williams, D. R. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *The British journal of psychiatry*, 197(5), 378-385.
24. Koerner, A. F. i Fitzpatrick, M. A. (2006). Family communication patterns theory: A social cognitive approach. *Engaging theories in family communication: Multiple perspectives*, 50-65
25. Levin, K. A., Dallago, L. i Currie, C. (2012). The association between adolescent life satisfaction, family structure, family affluence and gender differences in parent–child communication. *Social Indicators Research*, 106(2), 287-305.

26. Ljubetić, M. i Reić Ercegovac, I. (2010). Studentska percepcija obitelji i roditeljstva – kroskulturalna perspektiva. *Život i škola*, 23(56), 35-56
27. Ljubetić, M., Reić Ercegovac, I. i Mandarić Vukušić, A. (2020). Percepcija obiteljske komunikacije adolescenata i njihovih roditelja. *Nova prisutnost*, 18(2), 279-293
28. Mikolajczak, M., Raes, M. E., Avalosse, H. i Roskam, I. (2018). Exhausted parents: Sociodemographic, child-related, parent-related, parenting and family-functioning correlates of parental burnout. *Journal of Child and Family Studies*, 27(2), 602-614.
29. Mlinarević, V. (2022). Odgoj djeteta i komunikacija roditelja u suvremenim uvjetima. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 20(1), 133-144.
30. O'Brien Cannon, A. C., Caporino, N. E., O'Brien, M. P., Miklowitz, D. J., Addington, J. M. i Cannon, T. D. (2022). Family communication and the efficacy of family focused therapy in individuals at clinical high risk for psychosis with comorbid anxiety. *Early Intervention in Psychiatry*.
31. Oberle, E., Schonert-Reichl, K. A. i Zumbo, B. D. (2011). Life satisfaction in early adolescence: Personal, neighborhood, school, family, and peer influences. *Journal of youth and adolescence*, 40(7), 889-901.
32. Olson, D.H. (2000). Circumplex Model of Marital and Family Systems. *Journal of Family Therapy*, 22, 144–167
33. Olson, D.H., Gorall, D.M. i Tiesel, J. (2006). FACES IV and the Circumplex model. Minneapolis, Life Innovations
34. Peterson, R. i Green, S. (2009). *Families first: Keys to successful family functioning communication*. Virginia Tech: Virginia State University
35. Punyanunt-Carter, N. M. (2008). Father-daughter relationships: Examining family communication patterns and interpersonal communication satisfaction. *Communication Research Reports*, 25(1), 23-33.
36. Roman, N. V., Schenck, C., Ryan, J., Brey, F., Henderson, N., Lukelelo, N., Minnaar-McDonald, M. i Saville, V. (2016). Relational aspects of family functioning and family satisfaction with a sample of families in the Western Cape. *Social Work*, 52(3), 303-312.
37. Romero-Abrio, A., Martínez-Ferrer, B., Musitu-Ferrer, D., León-Moreno, C., Villarreal-González, M. E., i Callejas-Jerónimo, J. E. (2019). Family communication problems, psychosocial adjustment and cyberbullying. *International journal of environmental research and public health*, 16(13), 2417.
38. Rudolph, C. W. i Zacher, H. (2021). Family demands and satisfaction with family life during the COVID-19 pandemic. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*.
39. Sok, S. R. i Shin, S. H. (2010). Comparison of the factors influencing children's self-esteem between two parent families and single parent families. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 40(3), 367-377.
40. Walker, R. i Shepherd, C. (2008). Strengthening Aboriginal family functioning: What works and why?. Melbourne (AUST): Australian Institute of Family Studies.
41. Xiao, Z., Li, X. i Stanton, B. (2011). Perceptions of parent–adolescent communication within families: It is a matter of perspective. *Psychology, health & medicine*, 16(1), 53-65.
42. Van den Broek, J. M., Brunsveld-Reinders, A. H., Zedlitz, A. M., Girbes, A. R., de Jonge, E. i Arbous, M. S. (2015). Questionnaires on family satisfaction in the adult ICU: a systematic review including psychometric properties. *Critical care medicine*, 43(8), 1731-1744.
43. Vliem, S. J. (2009). *Adolescent coping and family functioning in the family of a child with autism* (Doktorska disertacija, University of Michigan).
44. Zabriskie, R. B. i Ward, P. J. (2013). Satisfaction with family life scale. *Marriage & Family Review*, 49(5), 446–463. <https://doi.org/10.1080/01494929.2013.768321>
45. Zabriskie, R. B. i McCormick, B. P. (2003). Parent and Child Perspectives of Family Leisure Involvement and Satisfaction with Family Life. *Journal of Leisure Research*, 35(2), 163-189.
46. Zloković, J., Gregorović Belaić, Z., i Čekolj, N. (2020). Family life satisfaction – Perception of the youth and their parents. U *6th International e-Conference on Studies in Humanities and Social Sciences. Conference Proceedings*, Vasileva Petkova, T. ; Stefanov Chukov, V. (ur.). Beograd, Srbija: Center for Open Access in Science (COAS), Belgrade – Serbia, str. 29-40

RELATIONSHIP OF PERCEIVED FAMILY COMMUNICATION WITH SATISFACTION OF FAMILY RELATIONS

Abstract: *Poor family communication, especially in the relationship between adolescents (and youth) and their parents, is a risk factor for the development of youth's behavioral disorders. Some of the risk elements in communication can be observed through superficial communication, constant sending of "you" messages, sending unclear messages or messages addressed to a third person (who is not present), mutual blaming and belittling, interrupting conversations, yelling, distracting from important issues, avoiding conversations about feelings, and - the most important risk element - lack of listening, etc. (Bašić and Ferić, 2000). Communication is often associated with family satisfaction and is considered key to the full development of family members (Ljubetić et al., 2020).*

This paper presents some research findings that attempted to examine perceptions of family communication and family satisfaction and the reciprocal link between these two constructs. 528 respondents participated in the research, and data were collected from a convenient sample via an online survey during the 2019/2020 and 2021/2022 academic years. Two subscales were used for the study: The Family Communication subscale and the Family Satisfaction subscale from the FACES IV instrument (Olson, 2010).

The results show that family members rate the quality of mutual communication as high and that they are generally satisfied with family life. The research results confirmed a significant difference in the rating of the quality of communication between mothers and their (young) children, with mothers rating it higher. A significant relationship was also found between communication and family satisfaction.

Keywords: *family relationships, family communication, family life satisfaction*